

Overzicht van stemmingen in de Tweede Kamer

afdeling **Inhoudelijke Ondersteuning**

aan De leden van de vaste commissie voor Veiligheid en Justitie

datum 19 april 2016

Betreffende wetsvoorstel:

33987

Voorstel van wet van de leden Swinkels, Recourt en Van Oosten tot wijziging van Boek 1 van het Burgerlijk Wetboek en de Faillissementswet teneinde de omvang van de wettelijke gemeenschap van goederen te beperken

Eindstemming wetsvoorstel

Het wetsvoorstel is op 19 april 2016 aangenomen door de Tweede Kamer. De SP, de PvdD, de PvdA, GroenLinks, D66, 50PLUS, Van Vliet, Houwers, de Groep Kuzu/Öztürk, Klein, de VVD, de Groep Bontes/Van Klaveren en de PVV stemden voor.

Verworpen, ingetrokken en/of vervallen amendementen

Artikel I, onderdeel F

15 → **18** (Van Nispen) Gewijzigd amendement van het lid Van Nispen ter vervanging van nr. 15 dat een billijkheidscorrectie door de rechter bij ongehuwd samenwonenden introduceert in gevallen waarin beëindiging van de samenleving zonder billijke vergoeding onredelijk is

Dit amendement introduceert een billijkheidscorrectie door de rechter bij ongehuwd samenwonenden, in die gevallen waarin de beëindiging van de samenleving zonder billijke

Amendementen zijn in volgorde van stemming - op artikelnummer - weergegeven: allereerst de aangenomen en/of overgenomen amendementen, vervolgens de verworpen of ingetrokken amendementen en tenslotte eventuele moties. Vervangen amendementen zijn d.m.v. een → aangegeven: bijv. 7 → 8 → **20**. Amendement nr. 7 is vervangen door amendement nr. 8, dat op zijn beurt vervangen is door amendement nr. 20. De vette notatie van het stuknummer geeft aan dat dit het definitieve amendement is. De stemmingslijsten worden gemaakt op basis van de ongecorrigeerde draad van de vergadering.

datum 19 april 2016

blad 2

vergoeding onredelijk is. Voor zover mogelijk is bij dit amendement, alsmede in deze toelichting, aansluiting gezocht bij het amendement dat een billijkheidscorrectie door de rechter introduceert om de negatieve gevolgen van onder meer koude uitsluiting tegen te gaan (Kamerstukken II 2015/16, 33 987, nr. 14). Niet alleen het systeem van koude uitsluiting, ook het uit elkaar gaan van personen nadat zij hebben samengeleefd als waren zij gehuwd (de ongehuwd samenwonenden) kan, indien er geen enkele vorm van vergoeding of verrekening plaatsvindt, tot onrechtvaardige situaties leiden. Dat doet zich met name voor na een langdurige periode van samenwonen «als waren zij gehuwd», zoals het voeren van een gezamenlijke huishouding. Van de beëindiging van de samenleving kan worden gesproken als er geen gezamenlijke huishouding meer wordt gevoerd en als een van de partners zijn hoofdverblijf niet langer in dezelfde woning heeft.

Dit amendement sluit aan bij de bevindingen van het onderzoek naar de materiële problemen en onbillijkheden na scheiding van in koude uitsluiting gehuwde echtgenoten en na scheiding van ongehuwd samenlevende partners, alsmede instrumenten voor de overheid om deze tegen te gaan («Koude uitsluiting», Antokolskaia e.a., Groningen 2010, WODC, <https://www.wodc.nl/onderzoeksdatabase/koudeuitsluiting.aspx#project-informatie>) dat op verzoek van de Kamer is verricht. Het onderzoek stelt dat er een algemene trend is dat wetgevers van steeds meer landen de noodzaak voelen om ongehuwde samenwoners enige bescherming te bieden tegen vermogensrechtelijke problemen. Het aantal ongehuwd samenlevende partners groeit, een steeds groter aantal kinderen groeit op in deze samenlevingsvorm. Daarnaast speelt een rol dat uit sociaal-empirisch onderzoek is gebleken dat de oude opvatting dat niet-trouwen en het niet sluiten van een samenlevingscontract berust op een bewuste keuze van beide partners, veelal niet strookt met de feiten. Het onderzoek concludeert dat er termen aanwezig zijn om een wettelijke regeling te introduceren om problemen en onbillijkheden te ondervangen die zich bij het verbreken van een relatie van ongehuwd samenwonenden kunnen voordoen. Bij de vormgeving van regelingen voor de vermogensrechtelijke relaties van ongehuwd samenlevende partners moet het volgende dilemma worden beschouwd. Enerzijds het respect voor de autonomie van samenwonende paren die, al dan niet willens en wetens, voor deze relatievorm hebben gekozen. Anderzijds het zonder bescherming laten van de zwakkere partij. De indiener gaat ervan uit dat de rechter niet snel in de autonome keuzes van samenwonende paren zal ingrijpen. Daarom ligt een billijke vergoeding alleen voor de hand in situaties die als bijzonder onredelijk moeten worden beschouwd.

Met dit dilemma is uitdrukkelijk rekening gehouden. De partner die van mening is dat de beëindiging van de (langdurige) samenleving zonder billijke vergoeding in zijn of haar geval onredelijk is, kan dit aan de rechter voorleggen. Vervolgens zijn de gewone bewijsregels van toepassing. De bewijslast ligt bij de verzoeker (wie stelt moet bewijzen, zie artikel 150 Wetboek van Burgerlijke Rechtsvordering (Rv)). Bewijs kan worden geleverd door alle middelen, tenzij de wet anders bepaalt (zie artikel 152 Rv). Het is aan de rechter om in voorkomende gevallen te beoordelen of de beëindiging van de samenleving zonder billijke vergoeding onredelijk is en dat daaruit voortvloeit dat aanspraak kan worden gemaakt op een billijke vergoeding. Dit amendement regelt dat de persoon die arbeid heeft verricht in de huishouding of in het door de andere partner uitgeoefende beroep of bedrijf, zonder voor die arbeid een passende beloning te ontvangen, aanspraak kan maken op een

datum 19 april 2016

blad 3

billijke vergoeding. Daarnaast regelt dit amendement dat er aanspraak bestaat op een billijke vergoeding voor de persoon die zorgtaken in het gezin of in de familie heeft verricht zonder daarvoor een passende beloning te hebben ontvangen. Onder familieleden worden niet alleen de bloed- of aanverwanten van de partners verstaan, maar ook andere personen die tot het gezin behoren of hebben behoord, of met wie een van de partners in nauwe persoonlijke betrekking staat. Gedacht kan worden aan stiefkinderen of stiefouders. Het is aan de rechter om hier in concrete gevallen toepassing aan te geven. Als derde situatie is opgenomen de situatie dat de partner tijdens de samenleving ernstig ziek of gehandicapt is geraakt. Ook dan moet er naar de mening van de indiener sprake zijn van een mogelijkheid een correctie te laten toepassen door de rechter. De personen kunnen alleen aanspraak maken op deze billijke vergoeding wanneer zij met elkaar hebben samengeleefd «als waren zij gehuwd». Er is gekozen voor de term «billijke vergoeding» om de volgende redenen. Door de gekozen formulering kan rekening worden gehouden met de (financiële) situatie van beide partijen. Zo kan bijvoorbeeld rekening worden gehouden met zaken als het profijt dat de niet-beroepsactieve partner heeft gehad van de opgedane werkervaring of juist het ontbreken daarvan. Ook kan bijvoorbeeld rekening worden gehouden met het opgebouwde vermogen van de persoon in wiens bedrijf, beroep of huishouding de niet-beroepsactieve partner heeft gewerkt, alsmede alle overige omstandigheden van het geval. De rechter moet maatwerk kunnen leveren, iedere situatie staat op zichzelf. Voor het bepalen van de billijke vergoeding is dus niet alleen de uitsparing van kosten voor arbeid relevant en kan dan ook niet alleen worden volstaan met het bepalen van de financiële waarde van de verrichte arbeid of de verzorging van de huishouding van de niet-beroepsactieve partner. Het is de bedoeling dat ook een billijke vergoeding kan worden ontvangen voor eventueel gedurende de samenleving opgebouwd vermogen. Het tweede lid regelt dat de betaling ineens of in termijnen kan geschieden en dat de rechter kan verplichten zakelijk of persoonlijke zekerheid te stellen voor de voldoening van de betalingsverplichting. Het derde lid bepaalt dat het recht van de niet-beroepsactieve partner op een billijke vergoeding verjaart wanneer hij niet binnen een door de vergoedingsplichtige partner gestelde redelijke termijn verklaart een billijke vergoeding te wensen. Het recht van de niet-beroepsactieve partner op een billijke vergoeding verjaart in elk geval wanneer deze niet heeft verklaard een billijke vergoeding te wensen binnen drie jaren na het beëindigen van de samenleving. Met deze verjaringstermijn van drie jaren wordt aangesloten bij de verjaringstermijn zoals gehanteerd in artikel 1:141, lid 6, BW inzake periodieke verrekenbedingen. Het vierde lid bepaalt dat het recht op een billijke vergoeding in stand blijft ten opzichte van de erfgenamen, als een van de personen overlijdt. In het vijfde lid wordt het principe neergelegd dat niet van deze bepaling kan worden afgeweken.

Dit amendement vervangt amendement TK 33 987, nr. 15 in verband met een kleine technische aanpassing (verlettering van onderdeel F tot onderdeel G) naar aanleiding van de tweede nota van wijziging (Kamerstukken II 2015/16, 33 987, nr. 16).

Ingetrokken.

datum 19 april 2016

blad 4

Artikel I, onderdelen A en B

Artikel III

19 → 25 → **26** (Segers c.s.) dat de mogelijkheid introduceert om - in plaats van het basisstelsel van de beperkte gemeenschap van goederen - te kiezen voor de algehele gemeenschap van goederen

Dit amendement introduceert de mogelijkheid voor aanstaande echtgenoten om – in plaats van het in het initiatiefwetsvoorstel voorgestelde basisstelsel van de beperkte gemeenschap van goederen – te kiezen voor de huidige algehele gemeenschap van goederen. Deze keuze kunnen zij kosteloos laten registreren door de ambtenaar van de burgerlijke stand. Het amendement introduceert dus meer keuzevrijheid voor mensen die in het huwelijk treden. Ook voorkomt het dat mensen die bewust voor de algehele gemeenschap van goederen kiezen notariskosten moeten maken, terwijl mensen die voor de beperkte gemeenschap van goederen kiezen die kosten niet hoeven te maken. Indien de aanstaande echtgenoten geen keuze maken voor de algehele gemeenschap van goederen, geldt het basisstelsel van de beperkte gemeenschap van goederen.

Het bestaan van een basisstelsel van de beperkte gemeenschap van goederen en de keuzemogelijkheid voor de algehele gemeenschap van goederen doen niet af aan de mogelijkheid om bij huwelijkse voorwaarden andere afspraken te maken bij de notaris. De ambtenaar van de burgerlijke stand zal als stellen hun voornemen om in het huwelijk te treden kenbaar maken een eventuele keuze voor een algehele gemeenschap van goederen in het huwelijksgoederenregister registreren. Gezien het zwaarwegende belang van keuzevrijheid in deze achten de indieners deze registratie van persoonsgegevens gerechtvaardigd. De verklaring van de keuze voor de algehele gemeenschap van goederen moet bij de kennisgeving worden vastgelegd, maar het amendement voorziet in de mogelijkheid om de gemaakte keuze daarna nog ongedaan te maken, alsook om – mocht men geen keuze hebben gemaakt – dat vóór de huwelijksvoltrekking alsnog te doen. Dit kan alleen door beide echtgenoten gezamenlijk gebeuren en slechts voor een beperkte periode: tot drie werkdagen vóór de datum waarop zij in het huwelijk treden.

Dit amendement vervangt amendement TK 33 987, nr. 19, waarin een keuzestelsel werd geïntroduceerd (óf kiezen voor een beperkte gemeenschap van goederen óf kiezen voor een algehele gemeenschap van goederen). In dit amendement is vanwege hetgeen in het debat is gewisseld dat keuzestelsel vervangen door de mogelijkheid om in de plaats van het basisstelsel van de beperkte gemeenschap van goederen te kiezen voor een algehele gemeenschap van goederen.

De wijziging ten opzichte van amendement nr. 25 betreft uitsluitend een wetstechnische verbetering van de verwijzingen in onderdeel V.

Verworpen. Voor: SP, 50PLUS, de Groep Kuzu/Öztürk, Klein, de SGP, de ChristenUnie en het CDA.

datum 19 april 2016

blad 5

Artikel I, onderdeel E

14 (Van Nispen c.s.) dat beoogt de negatieve gevolgen van onder meer koude uitsluiting tegen te gaan door het introduceren van een billijkheidscorrectie

Dit amendement beoogt de negatieve gevolgen van onder meer koude uitsluiting tegen te gaan. Daartoe wordt een billijkheidscorrectie door de rechter geïntroduceerd. Het systeem van koude uitsluiting leidt in de praktijk nog altijd tot onrechtvaardige situaties. De economisch zwakkere partij wordt soms toch nog onvoldoende beschermd ondanks de eis van tussenkomst van de notaris bij het maken van huwelijkse voorwaarden. Vaak is ten tijde van het maken van de huwelijkse voorwaarden niet goed te overzien hoe de situatie jaren later is. Echtgenoten of partners hebben weliswaar vastgelegd dat inkomens en vermogens strikt gescheiden blijven, maar de uitkomst bij echtscheiding en overlijden kan onredelijk zijn, vooral in die situaties waarin het dankzij de inspanningen van beide partners is dat de voormalige echtgenoten samen inkomen hebben vergaard en/of vermogen hebben opgebouwd.

Dit amendement regelt daarom het wettelijk recht op een billijke vergoeding voor de echtgenoot die arbeid heeft verricht in de huishouding of in het door de andere echtgenoot uitgeoefende beroep of bedrijf, zonder voor die arbeid een passende beloning te ontvangen. Daarnaast regelt dit amendement dat er aanspraak bestaat op een billijke vergoeding voor de echtgenoot die zorgtaken in het gezin of in de familie heeft verricht zonder daarvoor een passende beloning te hebben ontvangen. Onder familieleden worden niet alleen de bloed- of aanverwanten van de echtgenoten of partners verstaan, maar ook andere personen die tot het gezin behoren of hebben behoord, of met wie een van de partners in nauwe persoonlijke betrekking staat. Gedacht kan worden aan stiefkinderen of stiefouders. Het is aan de rechter om hier in concrete gevallen toepassing aan te geven. Als derde situatie is opgenomen de situatie dat de echtgenoot tijdens het huwelijk ernstig ziek of gehandicapt is geraakt. Ook dan moet er naar de mening van de indieners sprake zijn van een mogelijkheid de afspraken (de huwelijkse voorwaarden) te laten corrigeren door de rechter. Echtgenoten kunnen alleen aanspraak maken op deze billijke vergoeding wanneer partijen bij huwelijkse voorwaarden hebben afgeweken van de regels van de wettelijke gemeenschap en daarbij niet hebben gekozen voor de algehele gemeenschap van goederen.

Er is gekozen voor de term «billijke vergoeding» om de volgende redenen. Door de gekozen formulering kan rekening worden gehouden met de (financiële) situatie van beide partijen. Zo kan bijvoorbeeld rekening worden gehouden met zaken als het profijt dat de niet-beroepsactieve echtgenoot heeft gehad van de opgedane werkervaring of juist het ontbreken daarvan. Ook kan bijvoorbeeld rekening worden gehouden met het opgebouwde vermogen van de echtgenoot in wiens bedrijf, beroep of huishouding de niet-beroepsactieve echtgenoot heeft gewerkt, alsmede alle overige omstandigheden van het geval. De rechter moet maatwerk kunnen leveren, iedere situatie staat op zichzelf.

Voor het bepalen van de billijke vergoeding is dus niet alleen de uitsparing van kosten voor arbeid relevant en kan dan ook niet alleen worden volstaan met het bepalen van de financiële waarde van de verrichte arbeid of de verzorging van de huishouding van de niet-

datum 19 april 2016

blad 6

beroepsactieve echtgenoot. Het is de bedoeling dat ook een billijke vergoeding kan worden ontvangen voor eventueel gedurende het huwelijk opgebouwd vermogen. De bepaling van de «billijke vergoeding» wordt vastgesteld op het moment dat een van de echtgenoten overlijdt of een verzoek tot scheiding (van tafel en bed) wordt ingediend. Het tweede lid regelt dat de betaling ineens of in termijnen kan geschieden en dat de rechter kan verplichten zakelijk of persoonlijke zekerheid te stellen voor de voldoening van de betalingsverplichting. Het derde lid bepaalt dat het recht van de niet-beroepsactieve echtgenoot op een billijke vergoeding verjaart wanneer hij niet binnen een door de vergoedingsplichtige echtgenoot gestelde redelijke termijn verklaart een billijke vergoeding te wensen. Het recht van de niet-beroepsactieve echtgenoot op een billijke vergoeding verjaart in elk geval wanneer deze niet heeft verklaard een billijke vergoeding te wensen binnen drie jaren na het einde van het huwelijk. Met deze verjaringstermijn van drie jaren wordt aangesloten bij de verjaringstermijn zoals gehanteerd in artikel 1:141, lid 6, BW inzake periodieke verrekenbedingen. Het vierde lid bepaalt dat het recht op een billijke vergoeding in stand blijft ten opzichte van de erfgenamen, als een van de echtgenoten, dan wel geregistreerde partners overlijdt. In het vijfde lid wordt het principe neergelegd dat niet van deze bepaling kan worden afgeweken. Dit neemt overigens niet weg dat bij de bepaling van de billijke vergoeding rekening kan worden gehouden met een bij huwelijkse voorwaarden afgesproken verrekenbeding. Het zesde lid regelt dat artikel 121a niet van toepassing is indien de echtgenoten bij huwelijkse voorwaarden hebben gekozen voor de algehele gemeenschap van goederen. Het betreft de algehele gemeenschap van goederen zoals deze thans is omschreven in artikel 94 van titel 7 van Boek 1 van het BW.

Dit amendement is mede geïnspireerd door het eerdere amendement Anker van 20 maart 2008 (Tweede Kamer, vergaderjaar 2007–2008, 28 867, nr. 15). Naar aanleiding van de gedachtewisseling destijds is op verzoek van de Kamer onderzoek gedaan naar de materiële problemen en onbillijkheden na scheiding van in koude uitsluiting gehuwde echtgenoten en na scheiding van ongehuwd samenlevende partners, alsmede instrumenten voor de overheid om deze tegen te gaan («Koude uitsluiting», Antokolskaia e.a., Groningen 2010, WODC, <https://www.wodc.nl/onderzoeksdatabase/koude-uitsluiting.aspx#projectinformatie>). Dit onderzoek stelt dat er termen aanwezig zijn om in de wet voorzieningen op te nemen om de negatieve gevolgen van koude uitsluiting te mitigeren. Als mogelijk instrument wordt in het onderzoek genoemd de som ineens: indien partijen bij huwelijkse voorwaarden afwijken van de regels der wettelijke gemeenschap kan de echtgenoot die arbeid heeft verricht in het door de andere echtgenoot uitgeoefende beroep of bedrijf of in diens huishouding, zonder voor die arbeid een passende beloning te ontvangen, aanspraak maken op een billijke vergoeding van de andere echtgenoot. Als mogelijk instrument noemt het onderzoek ook een specifieke billijkheidscorrectie voor het geval dat de bepalingen van de huwelijkse voorwaarden door de veranderde omstandigheden onaanvaardbaar ongunstig zijn geworden voor de ex-echtgenoot die al dan niet de zorg voor de kinderen (mede) op zich heeft genomen. Deze mogelijkheid zou de rechter in staat stellen om huwelijkse voorwaarden, inhoudende koude uitsluiting, aan te passen in gevallen dat binnen de relatie kinderen zijn geboren, of wanneer de kinderen of de verzorgende ouder na het maken van de huwelijkse voorwaarden bijvoorbeeld ernstig ziek of gehandicapt is geraakt.

datum 19 april 2016

blad 7

Dit amendement sluit aan bij de bevindingen van dit onderzoek, door de rechter de mogelijkheid te geven de huwelijkse voorwaarden inhoudende koude uitsluiting opzij te zetten of aan te passen indien die onredelijk zijn in het licht van alle omstandigheden van het geval.

Verworpen. Voor: SP, de PvdD, de Groep Kuzu/Öztürk, Klein, de SGP en de ChristenUnie.

Moties

20 (Van Nispen c.s.) over voorstellen inzake koude uitsluiting

Verworpen. Voor: SP, de PvdD, de Groep Kuzu/Öztürk, Klein, de SGP en de ChristenUnie.

21 → .. (Van Nispen) over een billijkheidscorrectie door de rechter bij ongehuwd samenwonenden

Verworpen. Voor: SP, de PvdD, de Groep Kuzu/Öztürk en Klein.

22 (Van Nispen) over aanpassing van de artikelen 63 en 22 van de Faillissementswet

Aangenomen: SP, de PvdD, de PvdA, GroenLinks, D66, 50PLUS, Van Vliet, de Groep Kuzu/Öztürk, Klein, de VVD, de SGP, de Groep Bontes/Van Klaveren en de PVV.

23 → **24** (Bergkamp en Yücel) over een geïntegreerde aanpak voor neutrale leefvormvoorlichting

Aangenomen. Voor: SP, de PvdD, de PvdA, GroenLinks, D66, 50PLUS, Van Vliet, Houwers, Klein en de VVD.